

Hur kan olika former av delningsekonomi bidra till tryggare livsmiljöer?

- Stipendium från Riksbanken, "Den Goda Staden", för idéer om hållbara städer.
- Studie tillsammans med Elisabeth Dalholm Hornyanszky, arkitekt & forskare.

Delningsekonomi / Sharing economy

Delningsekonomi har som **begrepp** använts i drygt tio år för att beskriva initiativ där nya digitala plattformar möjliggör att dela, låna, hyra samt byta resurser och tjänster. Inte minst har det fått stor uppmärksamhet som något nytt och omvälvande genom tjänster som Airbnb:s och Ubers snabba utbredning.

Exempel på en mer specifik definition: "konsumenter som ger varandra tillfällig tillgång till underutnyttjade fysiska tillgångar ("outnyttjad kapacitet"), eventuellt mot betalning" [min översättning] (Frenken & Schor, 2016)

Kritiska perspektiv?

Socialt: Kan bidra till nya sociala kontakter, utökat nätverk och ökad tillit. Potential att öka tillgängligheten och minska kostnaden för varor och tjänster som "delas".

Men har bidragit till försämrade arbetsvillkor genom att öppna upp reglerade branscher som inom taxi och hotell (se ex. Martin 2016). Risk att boende trängs undan när det blir mer lukrativt att hyra ut lägenheter tillfälligt.

En generell social kritik finns även mot hur fler delar av livet blir möjliga att göra tillgängliga på en marknad, och hur det kan spilla över på det som vanligtvis delas inom familj, släkt eller mellan vänner, utan tanke på att ta betalt (Frenken & Schor, 2017).

Finns även en kritik mot hur delning av tillgångar mot betalning kan förstärka en strukturell ekonomisk ojämlikhet, då de som har värdefulla tillgångar att hyra ut också kan få mer betalt (Martin, 2016).

Kritiska perspektiv?

Miljö, ekologisk hållbarhet: Kan ses som en åtgärd för att förändra ohållbara konsumtionsmönster och för att minska resursförbrukning.

Men saknas studier av vilka hållbarhetsvinster som faktiskt uppnås (se ex. Curtis & Lehner, 2019) . Något som problematiseras är hur "återkopplingseffekter" kan påverka resursförbrukningen totalt sett. Om det exempelvis blir billigare att dela på en bil tillsammans med andra än att äga en själv, kanske pengarna som sparas in ändå används till att ta bilen oftare, eller till annan konsumtion som belastar miljön.

Något som lyfts fram av flera forskare är behovet av tydligare styrning för att delningsekonomi ska kunna utvecklas i linje med hållbarhetsambitionerna som begreppet så tydligt har förknippats med. Städer diskuteras särskilt som en arena och politisk nivå där förutsättningarna finns för att forma en utvecklad delningsekonomi.

Delningsekonomi som gemensam organisering?

Utifrån intresset för hur delande kan bidra till tryggare stads- och landsbygdsmiljöer, har vi undersökt exempel på delande som delvis går bortom den gängse definitionen av delningsekonomi där det oftast är individers delande som står i centrum.

I de case vi har undersökt sker organisering av delande gemensamt, exempelvis delning av energi, delat ägande av fastigheter, och delat ägande samt drift av verksamheter eller tjänster. Tonvikten ligger inte på digitala plattformar för att möjliggöra delandet, men oftast används någon form av digital kommunikation.

Fyra "ansatser" för delningsekonomi

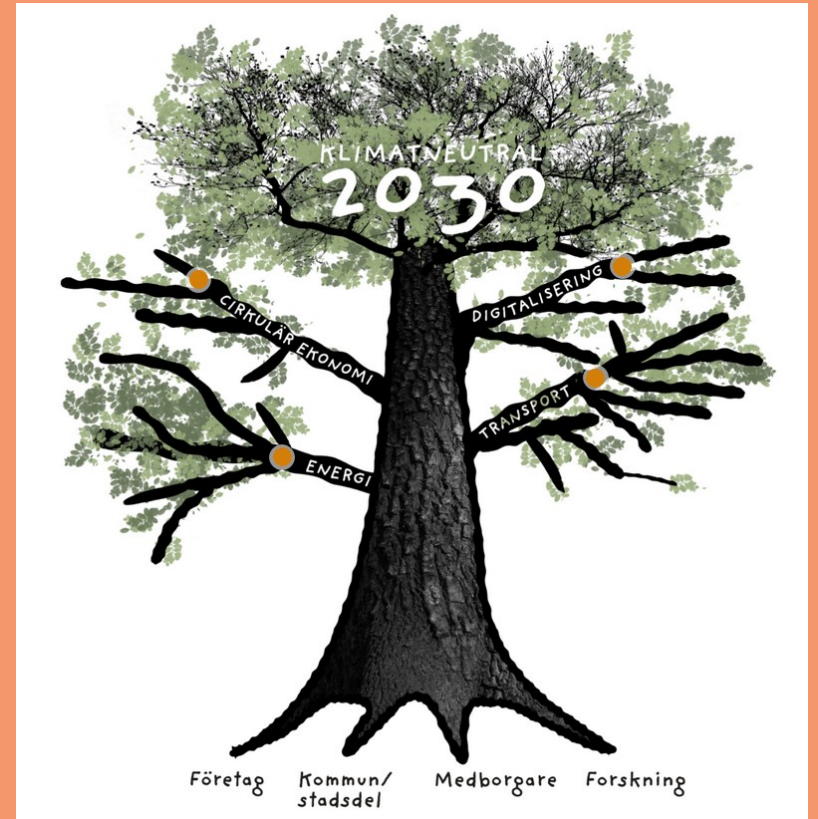
Tittat på tolv exempel i Sverige, Danmark, Nederländerna, Tyskland och Schweiz:

- Med lokal energi som utgångspunkt
- Delande som bidrag till hållbar stadsutveckling
- Med lokalt utvecklingsarbete på landsbygden som grund
- Delande som ett led i att förverkliga en hållbar livsstil

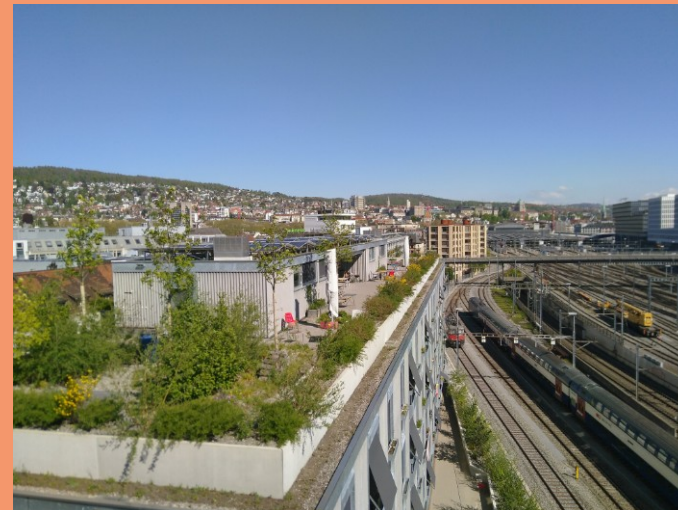
Lokal energi: Hammarby sjöstad 2.0 (Stockholm)

- Paraply sedan 2012 för ett antal samarbetsprojekt kring transporter, energi, delningsekonomi och digitalisering, med målet att bidra till en klimatneutral stadsdel.
- Drivs av ekonomiska föreningen ElectriCITY Innovation med sjöstadens 55 bostadsrättsföreningar som medlemmar genom "Sjöstadsföreningen", även stora företag och akademi.
- Arbetat mycket med gemensam kunskap, upphandling kring energieffektivisering, förnybar energi. I nytt projekt även delad och lagrad lokal förnybar energi.
- <https://electricityinnovation.se/>

Hållbar stadsutveckling: Bostadskooperativet Kalkbreite (Zürich)

- Initierat och byggt två centrala bostadskvarter i Zürich de senaste tio åren, "Kalkbreite" och "Zollhaus". Ägs och förvaltas av kooperativet. Bostäderna är hyresrätter med olika former av delade ytor.
- Hållbar mobilitet, integration och delande viktiga målsättningar. Planering för verksamheter i markplan tillsammans med boende i stadsdelen, vilka verksamheter önskas/behövs?
- Del av bostadskooperativ tradition i Schweiz, finns 60 lokala bostadskooperativ i Zürich.
- <https://www.kalkbreite.net/en/>

Lokal utveckling på landsbygden: Föreningen BobenOp Klima- und Energiewende (Hürup)

- Den ideella föreningen "BobenOp Klima- und Energiewende" har utvecklat initiativ för klimat- och energiomställning i byn Hürup sedan 2015.
- Öppen idémedja som är en kontinuerlig mötesplats och kontaktpunkt. Startat fristående kooperativ som bygger lokalt värmenät och -produktion. "Medborgarnas solrådgivning" riktad till husägare. Initiativ för mobilitet genom "samåkningsbänkar". Utvecklar område med "tiny houses" i anslutning till byn.
- Anknyter till rörelse för energiomställning i Tyskland "Energiewende" men även till "Transition towns"-rörelsen.
- <https://www.bobenop.de/>

Förverkliga hållbar livsstil: Andelssamfundet i Hjortshøj (Århus)

- Kooperativ ekoby utanför Århus. Har byggts successivt sedan 1992 och där bor nu ca 180 vuxna och 120 barn.
- Ett levande laboratorium för hållbar framtid med ekologisk balans, social gemenskap och delat ansvar, lokalt förankrad ekonomi och nya boendeformer. Blandade boendeformer: Hyresrätt, ägande och andelsförening. Även byggt 16 bostäder för ungdomar med kognitiv funktionsvariation i samarbete med kommunen.
- Förvaltar gemensamt jordbruksmark, boskap, fruktträdgårdar. Det finns många gemensamma aktiviteter – middagar, vandringsgrupp, bildkonstgrupp, café och även verksamheter som riktar sig till människor utanför kooperativet, t ex skördemarknad, och Bed&Breakfast.
- <https://www.andelssamfundet.dk/>

Reflektioner

- Vad skapar trygghet? Hur bidrar de exempel vi har tittat på?
- En typ av lokala utvecklingsplattformar för initiativ, samarbete, för människors idéer
- Fortsättning följer, rapport i vår!

Referenser

- Curtis, S & Lehner, M (2019). Defining the Sharing Economy for Sustainability. *Sustainability*, vol. 11, no. 3, 567.
- Frenken, K., & Schor, J. (2019). Putting the sharing economy into perspective. *A research agenda for sustainable consumption governance*. Edward Elgar Publishing.
- Martin, C. J. (2016). The sharing economy: A pathway to sustainability or a nightmarish form of neoliberal capitalism?. *Ecological economics*, 121, 149-159.